

GENEL GEREKÇE

Madencilik faaliyetleri; tabii kaynakların etkin ve verimli şekilde ekonomiye kazandırılması, sanayinin hammadde ihtiyacının karşılanması, arz güvenliğinin sağlanması ve ülke kalkınmasına katkı sunması bakımından stratejik öneme sahiptir. Bu faaliyetlerin, kamu yararı gözetilerek, işletme güvenliği, çevrenin korunması, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve ruhsat hukukuna ilişkin yükümlülükler çerçevesinde yürütülmesi, etkin ve kurumsal bir denetim sistemi ile mümkündür.

3213 sayılı Maden Kanununun 11 inci maddesi ile Genel Müdürlüğe maden haklarına ilişkin faaliyetlerin yürütülmesini ve yükümlülüklerin yerine getirilmesini kontrol etme, denetleme ve yönlendirme görevi verilmiş; teknik ve mali konuların yerinde incelenmesi ile denetime ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan hüküm uyarınca denetim faaliyetlerinin planlanmasına, yürütülmesine, sonuçlandırılmasına ve izlenmesine ilişkin ortak usul ve esasların belirlenmesi, uygulama birliğinin sağlanması ve denetim süreçlerinin kurumsal bir yapıya kavuşturulması amacıyla bu Yönetmelik hazırlanmıştır.

Madencilik faaliyetlerinin teknik yapısının giderek karmaşık hâle gelmesi, üretim yöntemlerinde yaşanan gelişmeler, çevresel ve sosyal sorumluluklara ilişkin beklentilerin artması, denetim süreçlerinde dijital imkânların yaygınlaşması ve sürdürülebilir madencilik anlayışının güçlenmesi, denetim sisteminin de günümüz ihtiyaçlarına uygun şekilde geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Bunun yanında uygulamada edinilen tecrübeler; farklı amaçlarla gerçekleştirilen denetimlerin kapsamı, yöntemi, raporlama süreçleri ve sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin objektif kuralların bulunmasının uygulama birliği bakımından önem taşıdığını ortaya koymuştur.

Son yıllarda meydana gelen maden kazalarının ardından Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulan araştırma komisyonlarının raporlarında da denetim sisteminin güçlendirilmesi, risklerin gerçekleşmeden önce tespit edilmesine yönelik önleyici denetim anlayışının geliştirilmesi, denetimlerin planlı ve sistematik şekilde yürütülmesi, teknik kapasitenin artırılması, denetim bulgularının etkin şekilde izlenmesi ve kurumlar arasında koordinasyonun güçlendirilmesi yönünde değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir. Bu Yönetmelik hazırlanırken söz konusu değerlendirmeler ile uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçlar birlikte dikkate alınmıştır.

Uluslararası iyi uygulamalarda da madencilik denetiminin yalnızca mevzuata aykırılıkların tespitine yönelik bir faaliyet olmadığı; faaliyetlerin planlanmasından rehabilitasyon yükümlülüklerinin yerine getirilmesine kadar geçen sürecin bütününe kapsayan, risk esaslı, planlı, izlenebilir ve sürekli geliştirilen bir kamu yönetimi fonksiyonu olarak ele alındığı görülmektedir. Bu doğrultuda denetim faaliyetlerinin önleyici, rehberlik edici ve iyileştirici yönünün güçlendirilmesi; denetim sonuçlarının analiz edilerek politika geliştirme süreçlerine katkı sağlaması ve sürdürülebilir madencilik uygulamalarının yaygınlaştırılması çağdaş denetim anlayışının temel unsurları arasında yer almaktadır.

Bu Yönetmelik ile maden denetimlerine ilişkin usul ve esasların tek bir düzenleyici çerçevede toplanması, denetim faaliyetlerinin planlı, etkin ve risk esaslı bir anlayışla yürütülmesi, denetim süreçlerinde uygulama birliğinin sağlanması ve denetim kaynaklarının daha etkin kullanılmasına yönelik kurumsal bir sistem oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda denetimlerin planlanması, yıllık çalışma programlarının hazırlanması, denetim görevlendirmeleri, mahallinde yapılacak incelemeler, bilgi ve belge temini, ölçüm ve teknik değerlendirmeler, denetim bulgularının tespiti, denetim raporlarının hazırlanması, sonuçlarının değerlendirilmesi ve izlenmesine ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir.

Yönetmelikle ayrıca denetim türleri açık biçimde tanımlanarak her bir denetimin amacı, kapsamı ve uygulanma usulü belirlenmekte; denetim sonucunda düzenlenecek raporların kapsamı ve hukuki niteliği açıklığa kavuşturulmaktadır. Böylece uygulamada farklı değerlendirmelerden kaynaklanabilecek tereddütlerin giderilmesi, denetim süreçlerinde standartlaşmanın sağlanması ve idari işlemlerin daha sağlam bir hukuki zemine oturtulması hedeflenmektedir.

Düzenleme ile risk esaslı denetim anlayışı kurumsal bir çerçeveye kavuşturulmakta; denetim faaliyetlerinin risk düzeyi, işletmenin özellikleri, faaliyetin niteliği, önceki denetim sonuçları ve benzeri objektif ölçütler dikkate alınarak planlanmasına imkân sağlanmaktadır. Böylece denetim kapasitesinin daha verimli kullanılması, yüksek risk taşıyan faaliyetlere öncelik verilmesi ve denetim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması öngörülmektedir.

Yönetmelik, denetim faaliyetlerinin kayıt altına alınmasını, denetim sonuçlarının izlenmesini, elde edilen verilerin analiz edilmesini ve denetim süreçlerinin sürekli geliştirilmesini destekleyen bir sistematiği de benimsemektedir. Bu suretle denetim faaliyetlerinin yalnızca mevcut durumun tespiti ile sınırlı kalmaması; elde edilen bilgi ve bulguların kurumsal karar alma süreçlerine katkı sağlaması, denetim politikalarının geliştirilmesinde kullanılması ve gelecekte ortaya çıkabilecek risklerin yönetilmesine hizmet etmesi amaçlanmaktadır.

Bu yaklaşım, 3213 sayılı Maden Kanununun 11 inci maddesinde Genel Müdürlüğe verilen maden sektörünü düzenleme, denetleme ve yönlendirme görevinin doğal bir sonucudur.

Sonuç olarak; bu Yönetmelik ile maden denetimlerine ilişkin usul ve esaslar bütüncül bir sistem içerisinde yeniden düzenlenmekte; denetim faaliyetlerinin planlanmasından sonuçlarının izlenmesine kadar geçen süreç ayrıntılı kurallara bağlanmakta; denetim türleri ve denetim raporları standart hâle getirilmekte; risk esaslı, etkin, izlenebilir ve ölçülebilir bir denetim sistemi oluşturulmaktadır. Böylece maden faaliyetlerinin güvenli, çevreyle uyumlu, verimli ve ruhsat hükümlerine uygun şekilde yürütülmesine katkı sağlanması, kamu yararının korunması ve sürdürülebilir madencilik uygulamalarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.